

brachio innitenti prostrari. Hanc autem nostram sententiam contendunt nullo argumento evincere posse. Numquid enim, addunt, Naaman nullum aliud Idololatriæ specimen exhibuerat, quam ut in Templo Remmon unâ tantum cum Rege se prosterneret? Et si plura commiserat Idololatriæ crimina, cur de uno tantummodo hoc veniam postulat? Nullum ejus rei argumentum satis convincens adducetur. Adde, Textus omnes & Versiones præsentem vel futurum nunquam præteritum ferre. Tenenda est igitur omnium Catholicorum Interpretum sententia. Hæc in nostram sententiam obijciunt, quibus aliquid rependendum est.

Hanc sententiam, quam Bocharti singulari dicunt, Scriptores longè plures eruditione linguæ sanctæ & phrasibus Scripturæ scientiâ insignes defendunt. Vides Joannem Andream Quenstedium in Dissertatione singulari de hoc argumento (g). Laudat ille in eandem sententiam Saubertum, Valterium, Glassium, Dorschæum, Danhaverum, Calovium, Dilherum, aliosque nonnullos; quibus addi possunt Vanilius & Cene in suo Specimine Versionis; nequid dicamus de Bocharto, ejus nos sententiam secuti sumus in nostra Dissertatione.

Porro Scriptores isti omnes indignum rati, si postulatam à Naamo [quantum verbis primo intuitu præferatur] facultatem approbarent; nec minùs perniciosas consecutiones timentes, quæ statim deducerentur, si postulata omnia ab Eliseo permiffa dicantur, prosternendi se scilicet coram Idolo; adoptandam nostram hanc interpretationem censuerunt. Affirmare etiam nos jurato possumus, vitos plures mentis acumine præstantissimos offendisse, quibus cum vulgaris interpretatio Catholicorum minùs probaretur, de sententia hujus loci mirè angebantur.

Inconsultò profectò addunt criminatores nostri, rejectam in Dissertatione sententiam Catholicis omnibus Interpretibus probari. Gregorius de Valentia Jesuita non obscuri nominis (r), hanc Naamani petitionem, si fortè adeundi Idoli facultatem postulavit, criminis, quod etiam à nobis factum est, condemnat. Condemnat etiam Hugo de S. Caro Cardinalis in 4. Reg. 5. 18. cui etiam Elisei indulgentiâ criminis arguitur. Hac autem indulgentiâ usum Prophetam autumat in favorem Judaicæ Religionis, ita tamen ut viri fidem obligaverit, ut omnem tandem infidelis Principis famulatum abjiceret, cum opportunum tempus offendisset; nec interim aliâ ratione dissimulandum cum illo censuisse credit Prophetam, quam quòd è re Judæorum futurum videretur, si in Aula Regis Damasci vir aliquis veræ Judaicæ religionis res promoveret. Æquos Judices appello, an hæc satis habenda sint, ad permittendam Naamano in Aula Regis Idololatriæ moram, tum & ad asserendam illi facultatem, externam cultus signi-

ficationem Idolo impendendi. Post damnatos Ecclesiæ sententiâ Sinenses ritus, quæ talia defendat?

Addunt, nullo satis idoneo argumento convinci posse, nullam aliam Idololatriæ significationem exhibuisse Naamanum, quam quòd coram Idolo unâ cum Rege prosterneretur, quæ nostræ sententiæ consecutio est apertissima. Possèm ego totam hanc consecutionem negare? Numquid enim non potest quis grandioris alicujus criminis veniam petere, in quo cætera minora veluti contineantur, nullâ factâ de minoribus illis mentione? Fac virum aliquem, spectatæ alioquin vitæ; sed Idololatriæ criminis reum, veniam postulet de impensio publico aliquo & singulari scandalo Idolis cultu; nonne & de minoribus quoque Idololatriæ facinoribus idem præstitisse unâ simul censendus est? Quid in ea re non consuetum, quid absoum rationi? An intolerabilia asserimus?

At enim Textus & Versiones præsentis & futurum nunquam præteritum habent. Qui sanè hæc asserunt, nunquam Chaldæum, nunquam originale Textum consuluerunt. Ita præteritum legit Hebræus: Quando ingreditur Dominus meus Templum Remmon, ut adoret, & illo innitente super manum meam, ego adoravi in Templo Remmon. Cum igitur ego adoravi in eodem loco, ut ignoscat mihi Dominus servus tuo pro hac re. Eliseus dixit ei: Vade in pace. Si hanc Textus auctoritatem sequamur, de crimine ante euratam Idololatriam commisso veniam postulasse Naamanum, asseremus. Nec sanè aliter verba illa interpretari pronum est, cum una eademque in Textu vox cultum Naamani & Regis æquè designet. Scitum est autem, Regem illum non externam tantum cultus significationem Idolo impendisse; tantundem ergo & Naaman de se fatetur.

Si quis verò contendat utrumque virum cultum suum ex animi sententiâ impendisse, Regem Idolo, Naamanum verò, in Fano licet & coram Idolo prostratum, Deo Judæorum, ut unius ejusdemque externâ specie actionis alter alterius esset finis; illi sanè cavendum, ne Religionem ipsam in discrimen adducat. Ejus certè doctrinam Christianorum probavit nemo, quibus id religione sanctum, ut omnem in fide & præcipuo cultu simulationem tamquam prævaricationem quamdam abjiciant: Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua (s). Restat igitur, ut dicant, Naamanum ad Templum unâ cum Rege se conferentem, obsequium Principi debitum, non cultum Numini impendisse. Imbecillitatem meam fateor; hanc ego sententiam, cujus perniciosas timeo consecutiones, ferre non possum; nec in animum unquam inducam, virum ejus probitatis, scientiæ, & in Religionem suam studii, qualem Eliseum credimus, id commississe, ut rem illam suffragio suo confirmaret.

q In 4. Reg. 5. 18. In thesaur. D. Ser. Theol. Philol. Saubert. Variantes Paraphrasæ in Bibliot. Norimberg. Valter. Centur. Miscell. Theol. log. artic. 6. Glassius ab Hakspan de hoc loco consultus. Dorschæus Theolog. Zacch. par. 6. Danhaver. Consciential. tom. 2. pag. 2. Calov. Annot. Antigrot. in 4. Reg. 5. 18. Dilber. Disput. Academic. 1. 1. Disput. 16. Et 22. Vanil. Medulla pag. 436. Cene Profect. de Tradition. pag. 471. Tract. de Fide & Fidei professione Disput. 1. Quest. 3. p. 2. ad 3. apud Cornelium à Lapide in 4. Reg. 5. 18.

DISSERTATIO DE RETROGRADATIONE SOLIS in horologio Achaz.

CELEBRE illud sub Ezechia prodigium, cui Dissertatio hæc nostra debetur, non simplex prodigium tantummodo censendum est, cujus veritas contra impios, & absurdos obtractatores asserenda sit, sed pluribus miraculis constans prodigium, de quibus singulis pia fidelium studia explorare, siquidem fieri possit, eorumque instruere fidem, & Religionem, sicut etiam philosophantes quasdam mentes pascere opus est. Nos igitur impræsentiarum sensum textus in examen revocabimus, varias exponemus sententias, ac tandem totum prodigium evolvemus; inquirentes insuper an per universum latè Orbem spectabile se illud exhibuerit, vel solum in Palæstina; an Sol retrogrado cursu iter converterit, vel tantum horologii umbra recesserit; an ea contigerit retrogradatio sensum, vel in instanti; ac tandem ad horologiorum originem divertemus.

Cum Rex Ezechias gravissimo laboraret morbo, Isaias justus Domini ad agrotum veniens, incolumitatem infra triduum annuntiavit, & eam incolumitatem, ut statim posset ad Templum ascendere. Certo quodam signo digitorum fidem adfrui sibi Ezechias poposcit. Cui Isaias proposuit, malletne Solis umbram 10. lineis procedere, vel tantundem spatii recedere: Tum Rex, nullo, inquit, negotio fieri potest, ut umbra decem lineis accelleretur. Alterum igitur præfero. Nec mora, statim enim verso in preces Propheta, umbra decursas jam decem lineas in horologio Achaz, iterum verso cursu repetiit. Hæc historia legitur in 4. Reg. 20. 11. In 2. Par. 32. 24. prodigium illud tantum indicatur, exactiori singularum rerum descriptione prætermisâ. Isaias 38. 7. 8. singula juxta fidem Libri Regum profectur; quanquam non solam umbram recessisse memorat, quemadmodum in Libro Regum, sed & Solem: Et reversus est Sol decem lineis gradus, quos descenderat. In Textu Latino Isaiæ exprimitur horologium Achaz, de quo etiam in libro Regum. Sed Textus originalis habet tantummodo gradus Achaz (a). S. Hieronymus fatetur Symmachise fidem sequutum vertisse horologium, & lineas, quod Textus habet gradus, & scalas. Jonathan reddit lapidem horarium.

Variant Interpretes in explicanda structura horologii Achaz. S. Hieronymus (c) hac habet: Sive ita extructi erant gradus arte mechanica, ut per singulos umbra descendens horarum spatia terminaret. Paria sensit etiam S. Cyrillus Alexandrinus (d). Sequuntur hos Authores plerique recentiores Interpretes (e), inter quos non desunt, qui automaverint, potuisse Ezechiam de suo conclavi, ac lecto facilè horologium spectare, ut totius prodigii testis esset oculatus.

Aliis verò creditur, verum horologium solare instar primigeniorum illorum, quæ olim obtinuerunt in Græcia, & in Italia; ita à Veteribus descripta, quasi columna essent in medio aræ erecta, quam scilicet arcam variis lineis distinguiebant. Percurrens igitur umbra columnæ varias illas lineas, horas diei notabat. Cum autem vetustissima dividendi horas ratio totam diem in 12. horas dispecceret, pro diebus variis & anni temporibus variasse etiam horas oportebat; quare horologii illius lineæ quamplures notari debuerant, quippe quæ non horis tantummodo responderent, sed inæqualibus etiam horis pro singulis anni temporibus fervirent. Hinc certum linearum in horologio Achaz numerum definire vix possumus, nec certum notare spatium retrogradationis. Sunt qui 12. lineas notant; sunt qui 24.; alii malunt 28. (g); alii etiam numerum augment.

Totam hujus horologii rationem ex R. Elia Chomer ita Grotius describit. Concavus erat, atque hemisphæricus globus, alterum in medio complectens globum, cujus umbra in varias lineas in hemisphærio notatas inciderebat, quæ sanè lineæ, inquit, 28. erant numero. Hoc horologium Græci Scaphen, nempe navim, vel hemisphæron appellant, cujus inventi honorem Beroso Chaldæo tribuit Vitruvius l. 6. c. 9. Nos infra ostendemus multò facilius credi, horologium Achaz ad Chaldæorum imitationem expressum fuisse. Similis nemè horologii inventionem, cujus postea formam describemus, Moyfi tribuisse Apicio videtur. Lineæ in spherica conca vitate signatæ multùm ad gradus referri videbantur. Sed quæcunque fuerit hujus horologii structura, convenit inter omnes, opus illud horis distinguendis servasse; sicut & indicio umbræ retrogradæ hujus

c In Isai. 38. d In Isai. 1. 3. t. 4. pag. 496. f Vatabl. pag. 2.

g Vide si placet Grot. in hunc locum & Praadam. part. 1. cap. 4.

a Maaloth Achaz Septuag. batmoi, gradus.

Dissert. Calmet. Tom. I.